

ТЕМА: Графічні прийоми зображення об'єктів ландшафтної архітектури та дизайну

Проекти з ландшафтної архітектури та дизайну здебільшого виконуються на стадії робочих креслень. На останніх майже відтворюється просторова форма всіх елементів і їхні відносні розміри.

Властивою рисою креслень із ландшафтної архітектури та дизайну є їхня художня виразність, що посилює наочність зображення й найяскравіше виявляє естетичні якості об'єкта. Усі елементи ландшафтної архітектури та дизайну варто зображувати на двох узаємоперпендикулярних площинах (в ортогональних проекціях). Залежно від функційного призначення ландшафтного об'єкта й вимог замовника в окремих випадках розробляється цілий комплекс узаємо-пов'язаних креслень. Він може містити різні види ортогональних, аксонометричних і перспективних креслень, а також макети. Під час виконання креслень можна використовувати різноманітні матеріали і графічні прийоми – залежно від призначення і складності креслення, а також задуму й можливостей автора або виконавців. Використовувані в ландшафтному проектуванні прийоми є простими, лаконічними, раціональними й достатньо різними, щоб відобразити та відтворити все різноманіття природних і штучних елементів середовища. Сьогодні широко застосовується комп'ютерна графіка, але навчання й набуття практичних навичок архітекторам краще здійснювати, використовуючи традиційні механічні прийоми зображення: техніку лінійної графіки, відмивання, набризку, аплікації, фотомон-тажу та ін.

Об'єкти ландшафтної архітектури та дизайну є специфічними, поряд із різними архітектурними спорудами вони обов'язково включають елементи «середовища»: людей, рослин, водні пристрої, рельєф, а у разі необхідності тварин, транспортні засоби, різноманітні елементи візуальної комунікації. Креслення об'єктів ландшафтного дизайну мають бути наочними, точними, містити необхідні розміри й пояснення, що допоможуть будівельникам правильно втілити задум архітектора. Такі креслення здебільшого необхідно виконувати в масштабах 1: 500; 1: 200; 1: 100; 1: 50 та ін.

У зв'язку з тим, що за нових соціально-економічних умов України ландшафтний дизайнер, архітектор має справу з поодиноким клієнтом, варто враховувати психологічні потреби та відсутність в останнього у багатьох випадках необхідних професійних знань. Із цією метою доцільно виконувати демонстраційні креслення, які найбільш чітко та рельєфно відображують майбутній об'єкт. Такі креслення краще за все виконувати в кольорі. Вони можуть не містити розмірів, але мають бути наочними й виразними. Архітектор-дизайнер має також оволодіти практичними навичками виконання креслень, обмірів ландшафтного об'єкта. Такі креслення допомагають зафіксувати всі існуючі особливості проектного середовища. Вони є «опорним матеріалом» ухвалюваних рішень і містять усі необхідні розміри елементів, характеризують їхній узаємозв'язок і взаємозалежність.

Найчастіше архітектору-дизайнеру доводиться виконувати креслення-ескізи. Вони можуть бути найрізноманітнішими за графічним оформленням. Їх використовують для виявлення найбільш доцільного й обґрунтованого проект-ного рішення. На ескізах може фіксуватися проведений передпроектний аналіз території, що містить характеристику рельєфу, вітрового режиму території, освітлення, наявність комунікацій та ін. елементів. Такі креслення є «кухнею» проектувальника, вони допомагають провести грамотний передпроектний аналіз і розробити професійно обґрунтовану концепцію створення ландшафт-ного об'єкта. У ВНЗ студенти виконують навчальні креслення, які мають свої особливості, обумовлені їхнім призначенням.

Таким чином, можна виділити такі основні типи креслень для виконання об'єктів ландшафтного дизайну: робочі, демонстраційні, ескізні, обмірні та навчальні.

Для всіх об'єктів ландшафтного дизайну основним кресленням є **гене-ральний план (генплан)**. Він дає уявлення про розташування всіх елементів на місцевості, тобто вигляд згори майбутнього об'єкта зважаючи на збереження та можливі зміни рельєфу місцевості. Із метою реального проектування про-водиться топографічна зйомка місцевості з усіма спорудами, рослинністю, водними пристроями, із вертикальними та горизонтальними позначками відносно рівня моря (спеціальні лінії, що позначають рельєф місцевості). Ген-плани ландшафтних об'єктів виконуються в масштабах 1: 500; 1: 200, 1: 100. На генплані зображуються всі елементи середовища: МАФ, рослинність, водні пристрої, декоративна скульптура, система пішохідних зв'язків із декоративним покриттям тощо. На генплані можна показати вид покрівлі згори або план 1-го поверху. Краще за все для об'єктів ландшафтного дизайну показувати плани 1-го поверху будинку для виявлення зв'язку зовнішнього і внутрішнього простору. Залежно від розмірів об'єкта по-іншому виконується генплан. Для ландшафтних об'єктів із великою площею (100–1000 га і більше) генплани виконуються в масштабі 1: 2000; 1: 1000. Він дає уявлення про загальну композиційну структуру та характер узаємозв'язків основних функційних зон. Із метою повнішого виявлення творчого задуму та художньо-образного рішення різних зон (наприклад, парку) виконуються фрагменти генплану в масштабі 1: 500; 1: 200; 1: 100.

Генплан може виконуватися як у графіці, так і в техніці «відмивання» із застосуванням кольору, тобто за допомогою хроматичних і ахроматичних засобів.

Невеликі генплани зазвичай виконуються у графіці штриховим рейсфедером або рапидографом, а також монохромним відмиванням тушшю. Краще за все генплан будь-якого ландшафтного об'єкта виконувати в кольорі в будь-якій техніці за допомогою акварельних або гуашевих фарб.

Дендрологічний план виконують на основі генерального плану і здебільшого в тому ж масштабі. Він є основним кресленням будь-якого ландшафт-ного об'єкта. На цьому кресленні основних проектних ліній

(дороги, споруди, водойми тощо) спеціальними умовними позначеннями показуються хвойні та листяні дерева й чагарники: масиви, групи, поодинокі дерева, квітники. Вод-ночас позначення нових проєктованих насаджень має відрізнятися від існуючих. Однорідні дерева у групах, масивах, рядових посадках зазвичай позначають точками й об'єднують лініями, а поряд із ними у вигляді дробу розташовують показники: у чисельнику – номер за відомістю посадкового матеріалу, у знаменнику – кількість рослин у групі, ряду, масиві. План доповнюється умовними позначеннями й асортиментною відомістю посадкового матеріалу.

Робочі креслення виконуються переважно в масштабі 1:500, 1:200; 1:100. У разі необхідності розробляються фрагменти в масштабі 1:100, 1:50, 1:25. Це проєкти малих архітектурних форм, водних пристроїв, квіткових ком-позицій: альпінаріїв, рокаріїв, розаріїв, – деталі складних малюнків бруківки. Основним матеріалом цієї стадії проєктування є розбивочне креслення планування й посадкове креслення, поєднане з дендропланом. На кресленні виконується прив'язка дорожньо-стежкової мережі, зазначаються типи конструктивного покриття та їхні обсяги. На посадковому кресленні показуються та прив'язуються посадочні місця дерев і чагарників із зазначенням породи та кількості рослин, що висаджуються, місця влаштування квітників, газонів.

Прив'язка елементів дорожньо-стежкової мережі та посадкових місць дерев ведеться до опорних споруд, доріг, а за їхньої відсутності – до опорних ліній відповідно до геодезійної сітки мережі.

Поперечні профілі, розгортки будь-якого ландшафтного об'єкта (мало-го саду, скверу тощо) виконуються в масштабах 1:200; 1:500. Поперечні профілі в масштабі 1:100 здебільшого виконують за межами ділянки, на них зображують усі елементи з їхніми геометричними характеристиками в заданому масштабі. Поперечні профілі дають уявлення про загальну композицію ландшафтного об'єкта, вертикальні та горизонтальні членування, світлотіньову характеристику, про зв'язки малих архітектурних форм із навколишнім простором. Виконувати проєкти малих архітектурних форм варто в масштабах 1:100; 1:50; 1:25, використовуючи різні графічні прийоми для кращого видбиття творчого задуму. На кресленні може зображуватися тільки одна мала архітектурна форма. Таке креслення має містити фасади і плани цієї архітектурної споруди.

Розрізи – це проєкції перерізів ландшафтного об'єкта або МАФ на вертикальні перерізувальні площини. За їхньою допомогою показують узаємо-зв'язок різноманітних внутрішніх і зовнішніх споруд, їхнє конструктивне рішення. Тут обов'язкові поздовжні та поперечні розміри всіх елементів. Залежно від складності ландшафтного об'єкта їх може бути кілька. На розрізах указують усі видимі елементи, дерева, кущі, МАФ, рекреаційне обладнання, що проєктуються на перерізувальну площину. Масштаби розрізів залежать від характеру об'єкта, але найчастіше їх виконують у масштабі 1:200; 1:100. Розміри на розрізах подають у вигляді позначок-рівнів, які розміщують із лівого і правого боку від розрізу, а також у

вигляді розмірів між лініями вісей несучих конструкцій. Вертикальні позначки мають прив'язуватися до існуючого рельєфу.

Із метою наближення творчого задуму до реальності виконують **макет**. Він дає змогу наочніше моделювати майбутній об'єкт. Макетування в ландшафтному дизайні відіграє велику роль. Макет, особливо добре виконаний, краще уявляє ландшафтний об'єкт, ніж ортогональне креслення. Він уможливує наочне виявлення зв'язку архітектури з ландшафтным середовищем. У процесі навчання робота з макетом сприяє розвитку просторової уяви й більш чіткому виявленню планувальної структури. Макет дає змогу краще відчувати архітектурну пластику форм і розміри простору. Він виконується з різною метою.

Макети поділяються на робочі, демонстраційні й експериментальні. Робоче макетування є основним у роботі ландшафтного дизайнера. Воно допомагає творчому пошуку та дає змогу перевірити правильність основних просторово-композиційних ідей. Демонстраційний макет – чудове доповнення робочих креслень. Він виконується переважно з високоякісних матеріалів.

Навчальні макети легкі та прості у виготовленні, матеріали для їхнього виконання мають добре склеюватися, мати чітку виразну фактуру.

Із метою створення рельєфу застосовується картон, пап'є-маше, пено-пласт тощо; для зелених насаджень – зрізи гілок, обрізки олівців, бамбук, по-ролон, дріт тощо; для створення водних пристроїв – тонований креслярський папір, целулоїд, пластмаси, скло; для створення композицій із каменю – пластилін, крейда, пінопласт, природне дрібне камення. Підставка макету має бути достатньо жорсткою. Колір у макеті необхідно вводити дуже обережно, щоб не зруйнувати його композиційної цілісності.

Зазначимо також, що графічна мова ландшафтного дизайну гранично проста й лаконічна, нею за бажання можна оволодіти. Це дасть змогу виконувати проекти на високому професійному рівні. Чим вищою є графічна майстерність архітектора, тим переконливіше він може відобразити те, що виникло в його уяві. Саме з цих причин технічними прийомами ландшафтною графіки поряд із розвиванням архітектурного мислення є одним із головних завдань студентів – майбутніх архітекторів-дизайнерів.

Запитання для самоперевірки

1. Що таке генеральний план ландшафтного об'єкта?
2. Як виконується дендроплан ландшафтного об'єкта?
3. Що являють собою робочі креслення?
4. Навіщо проектують розрізи у ландшафтних об'єктах? Як їх виконують?
5. Що таке макети ландшафтного об'єкту? Як вони диференціюються?